

Rozvod je horší než smrt rodičov

Bogna Bialecka

9. februára 2020 ✚ Spoločnosť

Je rozvod vždy zlý? Nie je azda lepšie sa rozviesť, než do konca života sa trápiť v nešťastnom manželstve „pre dobro detí“, ktoré potom budú rodičom vyčítať, že namiesto toho, aby sa rozišli, sa ustavične medzi sebou hádali? Je možné sa „dobro“ rozviesť tak, aby dieťa napriek rozchodu bolo obklopené láskou mamy a otca?

Zdroj: flickr.com

V roku 2000 vyšla kniha Judithy S. Wallersteinovej pod názvom *The Unexpected Legacy of Divorce, the 25 year landmark study (Neočakávané dedičstvo rozvodu – štúdia 25-tich rokov bádania)*. Profesorka Wallersteinová je neobyčajná v tom, že je odborníčka pomáhajúca ľuďom „dobro sa rozviesť“. Niekoľko desiatok rokov sa venuje rozvádzajúcim sa manželom a ich rodinám. Vede dokonca aj veľké mediačné centrum zamerané na problematiku rozvodov. V sedemdesiatych rokoch sa rozhodla, že vedecky zdôvodní svoje argumenty a dokáže, že dobre zvládnutý rozvod nie je pre dieťa väčšou hrozbou než napríklad zlomená ruka. Trochu zabolí, niekedy aj viac, ale potom čas uzdraví rany a všetko sa vráti do normálu.

Z tohto dôvodu skúmala osudy stoviek osôb, ktoré prešli jej mediačným centrom (a ktorým teda bola poskytnutá všetka pomoc, aby rozvod prebehol čo najhladšie). S odstupom niekoľkých rokov viedla s každým z detí hĺbkový rozhovor týkajúci sa ich vzťahov, dosiahnutých výsledkoch v škole, vzdelaní, rodičovstve, práci a podobne.

V roku 2000 zverejnila výsledky svojho výskumu, ktoré možno zhrnúť do jednej vety: **Rozvod je tá najhoršia krivda, akú môžete spáchať na vašich deťoch.** A za to si Judith S. Wallersteinová zasluhuje uznanie. Hoci výsledky výskumu vyvrátili jej počiatočný predpoklad, na rozdiel od ideológov zverejnila celú pravdu.

Deti z rozbitých rodín väčšmi trpia duševnými poruchami, majú horšie výsledky v škole, častejšie sa dostávajú do závislostí, menej často uzatvárajú manželstvo a častejšie sa rozvádzajú ako deti z úplných rodín. Ba čo viac, Wallersteinová preukázala, že dokonca ani smrť rodičov nie je pre rozvoj dieťaťa taká tragická udalosť ako ich rozvod.

Na rozdiel od detí, ktoré stratili rodičov v dôsledku choroby, nehody alebo vojny, deti z rozbitých rodín vinou zlyhania rodičov strácajú vzor rodiny, ktorý potrebujú. Rozvádžajúci sa rodičia môžu považovať rozhodnutie o ukončení manželstva za rozumné a odvážne, za ten najlepší liek pre ich nešťastné pocity (a môže to byť aj pravda), ale pre dieťa má rozvod jedno posolstvo: rodičia zlyhali v jednej z kľúčových vecí spájaných s dospelosťou.

Mení niečo na veci akceptácia rozvodu zo strany spoločnosti?

Ako súvisia výsledky výskumu za obdobie od sedemdesiatych rokov do roku 2000 so súčasnou situáciou rozvedených osôb? Dnes je rozvod všeobecne akceptovaný ako rozumný spôsob riešenia manželskej krízy. Dnes už existujú triedy, v ktorých väčšina žiakov je z rozbitých rodín. Rozvod sa stal normou a deti rozvedených rodičov nie sú vystavené nijakému ostrakizmu zo strany spoločnosti. Dalo by sa preto očakávať, že negatívne účinky rozvodu budú oveľa miernejšie.

Nezabúdajme však, že v Spojených štátoch – v krajine, kde tento výskum prebiehal – „rozmach“ rozvodov začal už na konci šesťdesiatych rokov. Dôležitejšie je, že vedkyňa ukázala, že nie reakcia prostredia, ale samotný fakt rozbitia rodiny je stigmou pre deti. Ani vedomie, že v podobnej situácii sú tisíce iných detí, na veci nič nemení. V dieťati zostáva zničená dôvera v rodičov, viera v ich bezpodmienečnú lásku a prevažuje pocit „straty pevnej pôdy“ pod nohami. Známa Američanka, ktorá ako dieťa absolvovala špeciálne semináre zamerané na pomoc deťom, aby sa dokázali vyrovnáť s rozvodom rodičov, to vyjadrila slovami: S úsmevom sme zo sály odchádzali, spievali sme piesne o tom, že rodičia nás milujú, a potom sme doma plakali do vankúša uvedomujúc si, že ak by nás naši rodičia naozaj milovali, nerozviedli by sa.

Wallersteinová na stránkach knihy mnohokrát opakuje: **nie je podstatné, ako rozvod vnímajú dospelí**. Dokonca aj v prostrediach, v ktorých je rozvod normou, považujú deti rozpad manželstva rodičov za zlyhanie. Na tom nič nezmenia ani špeciálne pripravené semináre, na ktorých počujú, že dnes je to bežná skúsenosť miliónov detí, ktoré sú v rovnakej situácii. V dôsledku toho deti z rozbitých rodín majú spoločné (niekedy odmietané a hlboko skryté) presvedčenie: Neexistuje nič také ako trvalé manželstvo – zlyhanie je nevyhnutné. Ako sama autorka priznáva, niektorí nakoniec predsa len uveria, že je možné vytvoriť trvalý vzťah, ale najčastejšie až po mnohých rokoch, často po sérii spolužití, niekedy až v druhom či treťom manželstve.

Falošné názory na rozvod

Judith Wallersteinová píše: Dva falošné predpoklady sú základom našich súčasných postojov k rozvodu. Prvý znie, že ak budú rodičia šťastnejší, budú šťastnejšie aj deti; že aj keď deti rozvod vystresuje, kríza bude dočasná, pretože deti sú flexibilné a vynaliezavé, a rýchlo sa z toho otrasu spamätajú. O deťoch sa neuvažuje osobitne, oddelene od rodičov, ich potreby a dokonca predstavy sú podriadené záujmom dospelých. (...)

Druhý mýtus je založený na predpoklade, že rozvod je len dočasná kríza, ktorej najškodlivejšie účinky sa prejavujú v momente rozchodu. (...) Dospelé deti z rozbitých rodín hovoria nahlas a výslovne, že hnev rodičov v čase rozvodu nebol tým, čo ich najviac zarmútilo. Pokiaľ nedochádzalo k násiliu či k intenzívnym konfliktom, majú iba hmlisté spomienky na tento, z teoretického hľadiska, kritický moment. (...) Kľúčové boli roky prežité v neúplnej či novej rodine – ten pocit smútku, osamelosti i hnevu v období detstva...

Pripomeňme, že „kultúrne“ vykonaný rozvod je zriedkavý. Agresia voči bývalému manželovi je pravidlom a môže pretrvávať roky. Dokonca aj keď sa rodičom podarí v priateľskej atmosfére dohodnúť ohľadom starostlivosti o spoločné dieťa, podľa Wallersteinovej to na veci veľa nemení. Deti sú jednoducho odsunuté na druhé miesto. Rodičia musia znovu usporiadať svoje životy a ani pri najlepšej vôli nie sú schopní zabezpečiť dieťaťu dobré podmienky pre rozvoj. A keď jeden rodič alebo obaja vstúpia do nového vzťahu, pre dieťa je to ďalší kritický moment.

Rozvedeným manželom záleží na tom, aby sa ich druhý vzťah nerozpadol. Nechcú podstúpiť rovnaké trápenie po druhý raz. Ukazuje sa, že vo vzťahu k novému partnerovi/novej partnerke sú oveľa ochotnejší robiť kompromisy než tomu bolo v predchádzajúcom vzťahu. Preto keď dôjde ku konfliktu medzi potrebami dieťaťa z prvého manželstva a potrebami nového partnera alebo detí z nového vzťahu, obvykle vyhráva nová rodina.

Čo z toho vyplýva? Predovšetkým to, že ak niekto miluje svoje deti, musí robiť všetko pre to, aby zachránil manželstvo, ktoré sa ocitne v kríze. Problém spočíva v tom, že keď emócie zatemnia rozum, keď prevládne presvedčenie podnecované modernou kultúrou, že na prvom mieste sú vlastné potreby, deti – napriek vyhláseniam o opaku – prestávajú byť dôležité. Takže jediným logickým záverom je: dbať o manželstvo od samého začiatku, aby nedošlo ku kríze.

Bogna Bialecka – psychologička, redaktorka webovej stránky pytam.edu.pl.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/rozvod-je-horsi-nez-smrt-rodicov/>